

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Ivo Pospíšila, soudce JUDr. Josefa Baxy a soudkyně JUDr. Lenky Kaniové v právní věci žalobce: **K. A. K. K.**, zastoupený JUDr. Marošem Matiaškem, LL.M., advokátem se sídlem Ovenecká 78/33, Praha 7, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, se sídlem Nad Štolou 3, Praha 7, o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 14. 6. 2019, č. j. OAM-952/ZA-ZA11-K02-PD1-2017, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 16. 6. 2021, č. j. 2 Az 37/2019 - 46,

t a k t o :

Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 16. 6. 2021, č. j. 2 Az 37/2019 - 46, **se zrušuje a věc se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci

[1] Žalovaný udělil žalobci rozhodnutím ze dne 11. 4. 2018, č. j. OAM-952/ZA-ZA11-K10-2017, doplňkovou ochranu podle § 14a odst. 2 písm. c) zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, na dobu 12 měsíců. Shledal totiž, že v případě návratu do vlasti nelze vyloučit vážné ohrožení života nebo lidské důstojnosti žalobce z důvodu svévolného násilí v situacích mezinárodního a vnitřního ozbrojeného konfliktu v zemi jeho původu, Iráku.

[2] Žalobce podal dne 12. 2. 2019 žádost o prodloužení doplňkové ochrany, které však žalovaný rozhodnutím ze dne 14. 6. 2019, č. j. OAM-952/ZA-ZA11-K02-PD1-2017, nevyhověl.

[3] Žalobu proti rozhodnutí žalovaného Městský soud v Praze (dále jen „městský soud“) v záhlaví označeným rozsudkem zamítl. Dospěl k závěru, že v důsledku změny poměrů v Iráku již nebylo prodloužení doplňkové ochrany žalobci zapotřebí. Žalovaný unesl ve vztahu k této otázce důkazní břemeno a shromáždil dostatek aktuálních podkladů.

Nevycházel ze stejných materiálů jako v rozhodnutí o udělení doplňkové ochrany, neboť ty se vztahovaly k období let 2015 – 2017, zatímco nyní vycházel z materiálů vydaných po datu vydání rozhodnutí o udělení doplňkové ochrany. Výjimkou je pouze zpráva Amnesty International Irák 2017/18 ze dne 22. 2. 2018, ze které žalovaný vycházel pouze co do porovnání původního stavu se stavem po vydání rozhodnutí o udělení doplňkové ochrany. Nečerpal z ní však zjištění ohledně aktuálního stavu v Iráku, neboť daná zpráva takové informace vůbec neobsahuje. Žalovaný na základě nově shromážděných materiálů shledal, že po oficiálně deklarované porážce Islámského státu v prosinci 2017 se země původu již nenachází ve stavu mezinárodního nebo vnitřního ozbrojeného konfliktu, kdy by plošně docházelo ke svévolnému a nerozlišujícímu násilí.

[4] Soud rovněž odkázal na judikaturu Nejvyššího správního soudu, která se váže k problematice ozbrojeného konfliktu v Iráku, tamější bezpečnostní situaci a výkladu § 14a odst. 2 písm. c) zákona o azylu. Žalovaný nezasíral, že v Iráku i nadále panují složité poměry. Stále dochází k útokům tzv. spících buněk Islámského státu na civilní obyvatelstvo a infrastrukturu, v zemi zůstává kolem dvou milionů vnitřně přesídlených osob a v příhraničních oblastech se stále zdržují bojovníci Islámského státu. Počet těchto incidentů však klesá, pokračuje rekonstrukce poničených oblastí a obyvatelé se častěji vrací do svých domovů. To platí i o Bagdádu, odkud pochází žalobce. Nejedná se o situaci, kdy by žalobci hrozilo nebezpečí vážné újmy ve smyslu § 14a odst. 2 písm. c) zákona o azylu. Ani z argumentace žalobce nevyplývá, že by v Iráku přetrvával totální konflikt a že by zde docházelo k plošnému nerozlišujícímu násilí. Z tohoto důvodu soud neprováděl dokazování žalobcem odkazovanými podklady. Žalovaný se podrobně zabýval i situací osob navracejících se do Iráku, přičemž nezjistil, že by čelily jakýmkoliv represím či konkrétním problémům.

[5] Soud odkázal rovněž na rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 13. 3. 2009, č. j. 5 Azs 28/2008-68, a ze dne 16. 5. 2019, č. j. 1 Azs 389/2018-38, týkající se výkladu § 14a odst. 2 písm. c) zákona o azylu. Žalovaný požadavkům vyplývajícím z citovaných rozhodnutí dostal, přičemž ve věci provedl tzv. třístupňový test. V rámci toho žalovaný poukázal na rozpornost tvrzení žalobce ohledně rizik, která jsou spojená s jeho návratem do státu původu, neboť na jedné straně uvedl, že se obává zabití, naopak ale také, že neví, co by se mu mohlo stát.

[6] Žalobcovy tvrzené problémy spojené s jeho významným postavením v Irácké obchodní komoře nebyly důvodem, pro který mu byla původně udělena doplňková ochrana. Dle mínění soudu pak ani žaloba neobsahuje žádná věrohodná a přesvědčivá tvrzení, z nichž by bylo možné dovodit, že by se po návratu do země původu mohl stát terčem svévolného nerozlišujícího násilí. O nedůvodnosti jeho obav svědčí i skutečnost, že se v únoru 2017 dobrovolně vrátil do Iráku a do září 2017 tam pobýval bez jakýchkoli problémů.

II. Obsah kasační stížnosti a vyjádření žalovaného

[7] Proti rozsudku městského soudu podal žalobce (dále jen „stěžovatel“) kasační stížnost z důvodů podle § 103 odst. 1 písm. a), b) a d) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.“).

[8] Stěžovatel v rámci své argumentace nejprve přestřel soudu důvody, pro něž považuje kasační stížnost za přijatelnou. Městský soud se dopustil pochybení, které mělo dopad do jeho hmotněprávního postavení, neboť nepřihlédl k replice a přiloženým zprávám o zemi původu. Rozsudek soudu nadto nenachází oporu ve správním spise, a to ve vztahu k odůvodnění změny situace v zemi původu.

[9] Pokud se jedná o samotné kasační námitky, stěžovatel předně uvedl, že soud považoval jeho repliku za „obsáhlé doplnění žaloby“, které bylo uplatněno až po lhůtě k podání žaloby. Stěžovatel však nerozšiřoval žalobu o nové žalobní body, ale svou argumentaci toliko rozvinul v reakci na vyjádření žalovaného a v návaznosti na nahlížení do spisu. Městský soud tedy pochybil, pokud k jeho podání nepřihlédl.

[10] Stěžovatel dále nesouhlasí se závěrem městského soudu, že žalovaný uspokojivě odůvodnil změnu poměrů v Iráku. Trvá na tom, že žalovaný si k věci neobstaral náležité podklady. Většina z použitých podkladů nadto není dostatečně aktuální, neboť pochází z roku 2018 (pouze dva zdroje jsou z roku 2019), přičemž napadené rozhodnutí pochází z června 2019. Stěžovatel v řízení o žalobě předložil aktuálnější zprávy o situaci v zemi původu, které svědčí o existenci rizika svévolného (nerozlišujícího) násilí. Tyto podklady přitom byly k dispozici již před vydáním napadeného rozhodnutí.

[11] Stěžovatel rovněž zdůrazňuje, že doplňková ochrana mu byla udělena na dobu 12 měsíců, předmětem srovnání tedy byla situace v Iráku především v letech 2018 a 2019. Ačkoliv se bezpečnostní situace v Iráku postupně zlepšuje, stěží lze hovořit o tak zásadní změně poměrů, což je ostatně patrné i z informací o zemi původu. Žalovaný nadto odůvodnil neexistenci ozbrojeného konfliktu vyhlášením definitivní porážky Islámského státu v prosinci 2017. Tato událost však proběhla a byla žalovanému známa již před udělením doplňkové ochrany. V řízení o jejím prodloužení by tedy tato informace neměla vést k jinému závěru než v předchozím řízení. Městský soud i žalovaný situaci v Iráku zlehčují konstatováním, že dochází ke zlepšení bezpečnostní situace, či tvrzením, že v zemi nepřetrvává totální konflikt. Takové posouzení však neodráží skutečně panující situaci v zemi a její dopady na obyvatelstvo.

[12] Nekonzistentnost posuzování bezpečnostní situace v Iráku ilustruje stěžovatel na případu své dcery, o jejíž žádosti o prodloužení doplňkové ochrany žalovaný rozhodl pozitivně a konstatoval trvání důvodů pro udělení mezinárodní ochrany (rozhodnutí ze dne 1. 3. 2021, č. j. OAM-308/ZA-ZA11-K11-PD2-2016).

[13] Ke špatné bezpečnostní situaci se přidává faktor vyššího věku stěžovatele (72 let) a horšího zdravotního stavu (v minulosti prodělaný infarkt a zákrok ke zprůchodnění srdečních cév, obecně chatrnější zdraví v důsledku jeho věku). Jedná se tedy o aspekty, které z něj činí zranitelnou osobu.

[14] Stěžovatel má za to, že žalovaný nezjistil skutečný stav věci a jeho práce s informacemi vykazuje znaky účelovosti. Městský soud tento postup shledal bezvadným, a proto je rozsudek nepřezkoumatelný pro nedostatek důvodů a skutkové závěry, na nichž je vystavěn, nenachází oporu ve spise.

[15] Rozsudek je pak nesrozumitelný také ve vztahu k hrozbě vážné újmy ze strany soukromých osob v souvislosti s působením stěžovatele ve stavební firmě. Stěžovateli byly

v minulosti zasílány výhrůžky, byl unesen, po odjezdu ze země se po něm sháněly neznámé osoby a na dům jeho rodiny někdo napsal výhružnou zprávu. Proto se stěžovatel obává hrozby vážné újmy ze strany soukromých osob, přičemž ze zpráv o zemi původu vyplývá, že se nelze spolehnout na ochranu státních orgánů. Městský soud se však těmto skutečnostem věnoval zcela nedostatečně.

[16] Závěrem stěžovatel poukázal na skutečnost, že v průběhu řízení byla věc přidělena k rozhodnutí jiné soudkyni, o čemž nebyl žádným způsobem informován, a neměl možnost namítat podjatost.

[17] Z uvedených důvodů stěžovatel navrhuje, aby Nejvyšší správní soud zrušil jak rozsudek městského soudu, tak jemu předcházející rozhodnutí žalovaného a věc vrátil žalovanému k dalšímu řízení.

[18] Žalovaný ve vyjádření ke kasační stížnosti odkázal na obsah napadeného rozhodnutí a rozsudek městského soudu, s nímž se ztotožňuje. Trvá na tom, že již neexistují důvody pro prodloužení doplňkové ochrany. K věci si obstaral dostatek relevantních podkladů, které svědčí o zlepšení bezpečnostní situace. Žalovaný rovněž poukázal na skutečnost, že do Iráku se již ze zahraničí vrátily čtyři miliony osob, k čemuž by jistě nedošlo, pokud by situace byla tak vyhrocená, jak tvrdí stěžovatel. V Bagdádu žije i část rodiny stěžovatele. Žalovaný dále odkazuje na aktuální rozhodnutí Nejvyššího správního soudu k situaci v Iráku citovaná v napadeném rozsudku městským soudem. Žalovaný prodloužil doplňkovou ochranu dceři stěžovatele zvláště z důvodu její péče o nezletilé dítě. Konečně je žalovaný přesvědčen i o tom, že soud správně vyhodnotil repliku k vyjádření žalovaného.

[19] Žalovaný závěrem uvádí, že kasační stížnost nepřesahuje vlastní zájmy stěžovatele, proto navrhuje, aby ji Nejvyšší správní soud odmítl pro nepřijatelnost, případně jako nedůvodnou zamítl.

III. Posouzení věci Nejvyšším správním soudem

[20] Kasační stížnost byla podána včas, osobou oprávněnou a jedná se o kasační stížnost, která je ve smyslu § 102 s. ř. s. přípustná. Jednou z podmínek věcného přezkumu kasační stížnosti ve věcech, v nichž před krajským soudem rozhodoval specializovaný samosoudce, je také její přijatelnost. Kasační stížnost je podle § 104a s. ř. s. přijatelná tehdy, pokud svým významem podstatně přesahuje vlastní zájmy stěžovatele. Podrobněji se podstatou institutu přijatelnosti a jeho dopady do soudního řízení správního Nejvyšší správní soud zabýval v usnesení ze dne 26. 4. 2006, č. j. 1 Azs 13/2006 - 39, č. 933/2006 Sb. NSS, v němž dovodil, že o přijatelnou kasační stížnost se může jednat v následujících typových případech: 1) kasační stížnost se dotýká právních otázek, které dosud nebyly vůbec či plně řešeny judikaturou Nejvyššího správního soudu; 2) kasační stížnost se týká právních otázek, které jsou dosavadní judikaturou řešeny rozdílně; 3) kasační stížnost bude přijatelná pro potřebu učinit judikaturní odklon; 4) pokud by bylo v napadeném rozhodnutí krajského soudu shledáno zásadní pochybení, které mohlo mít dopad do hmotněprávního postavení stěžovatele.

[21] V posuzované věci shledal soud kasační stížnost přijatelnou, neboť zjistil, že rozhodnutí městského soudu je zatíženo vadami, které mohly mít dopad do

hmotněprávního postavení stěžovatele. Městský soud totiž v rozporu se zákonem nepřihlédl k replice stěžovatele a odmítl se zabývat jejím obsahem a současně při posouzení věci postupoval v rozporu s ustálenou judikaturou Nejvyššího správního soudu (v podrobnostech viz níže).

[22] Kasační stížnost je důvodná.

[23] Nejvyšší správní soud se nejprve zabýval tvrzením stěžovatele, že městský soud nepřihlédl k jeho replice, přičemž v přezkoumávaném rozsudku pouze uvedl: „Dne 24. 10. 2019 podal žalobce obsáhlé doplnění žaloby, nicméně vzhledem k tomu, že tyto námitky uplatnil až po lhůtě k podání žaloby a nejednalo se o nové skutečnosti, soud již k těmto námitkám v souladu s ust. § 71 odst. 2 a § 72 odst. 1 s.ř.s. a ust. § 32 odst. 1 zákona o azylu nepřihlížel.“ (bod 6 napadeného rozsudku)

[24] Podle § 71 odst. 2 s. ř. s. platí, že žalobce může rozšířit žalobu na dosud nenapadené výroky rozhodnutí nebo ji rozšířit o další žalobní body jen ve lhůtě pro podání žaloby. Výkladem citovaného ustanovení se Nejvyšší správní soud již opakovaně zabýval v rámci své rozhodovací činnosti, v níž se podává, že řádně uplatněný žalobní bod může žalobce i po uplynutí lhůty k podání žaloby rozvíjet či rozhojňovat a svoji dosavadní argumentaci dále prohlubovat. Aby přitom bylo možné hovořit o řádně uplatněném žalobním bodu, musí se jednat o takové tvrzení, které je dostatečně individualizované ve vztahu k žalobci a je doprovázeno konkrétní právní argumentací, z níž plyne, proč považuje žalobce napadené výroky rozhodnutí za nezákonné nebo nicotné. Líčení skutkových okolností musí být zcela jasně individualizované, a to popisem jednoznačně odlišitelným od charakteristiky jiných konkrétních skutkových dějů či okolností. Žalobce je povinen vyličit, jakých konkrétních nezákonných kroků, postupů, úkonů, úvah, hodnocení či závěrů se měl správní orgán dopustit, a rovněž ozřejmit svůj právní náhled na to, proč se má jednat o nezákonnosti (viz rozsudek rozšířeného senátu ze dne 20. 12. 2005, č. j. 2 Azs 92/2005-58, č. 835/2006 Sb. NSS). V rozsudku ze dne 24. 8. 2010, č. j. 4 As 3/2008-78, č. 2162/2011 Sb. NSS, pak rozšířený senát upřesnil, že za žalobní bod je nutno považovat každé vyjádření žalobce, z něhož lze být i jen v nejhrubších obrysech dovodit, že napadené správní rozhodnutí z určitého důvodu považuje za nezákonné. Právní důvody nezákonnosti musí být vymezeny alespoň tak, aby soud mohl dostatečně určit, kterým směrem, tj. ve vztahu k jakým právním předpisům bude směřovat jeho přezkum.

[25] V nyní posuzované věci stěžovatel již v žalobě poukazoval na neuspokojivou bezpečnostní situaci v Iráku, přičemž trval na tom, že mu i nadále hrozí nebezpečí vážné újmy ve smyslu § 14a odst. 2 písm. c) zákona o azylu, respektive že nedošlo k takové změně poměrů v zemi původu, která by odůvodňovala neprodloužení doplňkové ochrany. Tuto svoji argumentaci stěžovatel dále rozvinul v replice ze dne 24. 10. 2019, v níž podrobněji rozebral aktuální situaci v Iráku, a to s poukazem na zprávy o zemi původu. Přitom mimo jiné namítl, že žalovaný z některých z těchto podkladů vůbec nevycházel, byť je měl v době vydání napadeného rozhodnutí k dispozici.

[26] Nejvyšší správní soud tedy souhlasí se stěžovatelem, že jeho replika neobsahovala žádné nové námitky, ale pouze argumentačně rozvíjela včasné uplatněné žalobní body. Za těchto okolností byl odkaz městského soudu na § 71 odst. 2 s. ř. s. nepřipadný a bylo jeho povinností, aby se s tvrzeními obsaženými v replice vypořádal. Neučinil-li tak, zatížil své

rozhodnutí procesní vadou, která způsobuje nezákonnost napadeného rozsudku. Nejvyšší správní soud tedy shledal první kasační námitku důvodnou. Jakkoliv by již tato skutečnost postačovala ke zrušení rozsudku městského soudu, považuje Nejvyšší správní soud za účelné zabývat se i zbylými kasačními námitkami.

[27] Stěžejní část kasační stížnosti se týká posouzení otázky, zda se žalovaný dostatečným způsobem zabýval bezpečnostní situací v Iráku a unesl důkazní břemeno ve vztahu k prokázání, že stěžovateli již v zemi původu nehrozí nebezpečí vážné újmy ve smyslu § 14a odst. 2 zákona o azylu.

[28] Podle § 14a odst. 1 zákona o azylu se doplňková ochrana „*udělí cizinci, který nesplňuje důvody pro udělení azylu, bude-li v řízení o udělení mezinárodní ochrany zjištěno, že v jeho případě jsou důvodné obavy, že pokud by byl cizinec vrácen do státu, jehož je státním občanem, nebo v případě, že je osobou bez státního občanství, do státu svého posledního trvalého bydliště, by mu hrozilo skutečné nebezpečí vážné újmy podle odstavce 2 a že nemůže nebo není ochoten z důvodu takového nebezpečí využít ochrany státu, jehož je státním občanem, nebo svého posledního trvalého bydliště.*“ Podle odst. 2 téhož ustanovení se za vážnou újmu považuje „*a) uložení nebo vykonání trestu smrti, b) mučení nebo nelidské či ponižující zacházení nebo trestání žadatele o mezinárodní ochranu, c) vážné ohrožení života civilisty nebo jeho lidské důstojnosti z důvodu svévolného násilí v situaci mezinárodního nebo vnitřního ozbrojeného konfliktu, nebo d) pokud by vycestování cizince bylo v rozporu s mezinárodními závazky České republiky.*“

[29] Podle § 53a odst. 4 věty čtvrté zákona o azylu „*ministerstvo prodlouží dobu, po kterou je udělena doplňková ochrana, v případě, že osobě požívající doplňkové ochrany i nadále hrozí vážná újma (§ 14a) a nenastanou-li důvody pro její odejmutí (§ 17a).*“

[30] Nejvyšší správní soud v rámci své rozhodovací činnosti setrvale zdůrazňuje, že podstatou řízení o prodloužení doplňkové ochrany je posouzení toho, zda se významně a dlouhodobě změnila okolnosti, pro které byla žadateli udělena doplňková ochrana (srov. rozsudek ze dne 23. 7. 2009, č. j. 1 Azs 34/2009-55). Správní orgán přitom nese důkazní břemeno ve vztahu k otázce, zda nadále trvá původní důvod udělení doplňkové ochrany, nebo zda se naopak situace v domovském státě cizince stabilizovala a jedná se o změny natolik významné a trvalé povahy, že cizinci nehrozí reálné nebezpečí vážné újmy a odůvodňuje to zamítnutí žádosti o prodloužení doplňkové ochrany (srov. bod 22 rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 7. 2013, č. j. 6 Azs 15/2013-35).

[31] Městský soud v projednávané věci dovodil, že žalovaný důkazní břemeno ve vztahu k prokázání změny okolností v zemi původu unesl. Současně uvedl, že závěry žalovaného o zklidnění bezpečnostní situace jsou v souladu s ustálenou judikaturou. S tímto tvrzením se však Nejvyšší správní soud neztotožňuje.

[32] Podle § 23c odst. 1 písm. c) zákona o azylu jsou podkladem pro vydání rozhodnutí žalovaného mimo jiné „*přesné a aktuální informace z různých zdrojů o státu, jehož je žadatel o udělení mezinárodní ochrany státním občanem.*“ Tyto informace o zemi původu musí být v maximální možné míře (1) relevantní, (2) důvěryhodné a vyvážené, (3) aktuální a ověřené z různých zdrojů a (4) transparentní a dohledatelné (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 4. 2. 2009, č. j. 1 Azs 105/2008-81, č. 1825/2009 Sb. NSS). Zastaralá je „*taková zpráva, která obsahuje informace, které v důsledku změny okolností v období mezi*

vypracováním zprávy a jejím použitím již nejsou aktuální, neboť situace, již zpráva popisuje, je již zcela jiná. Pokud se podstatně změnila situace, může být zastaralá i zpráva stará pouhý týden, a pokud je situace stabilní, může být použitelná i zpráva stará několik let“ (rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 8. 8. 2017 č. j. 45 Az 21/2016-55, č. 3714/2018 Sb. NSS, či rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 22. 1. 2020 č. j. 6 Azs 109/2019-74). Kasační soud též připomíná, že zodpovědný za náležité zjištění reálií o zemi původu je stát, tedy žalovaný (srov. například rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 7. 2005 č. j. 5 Azs 116/2005-58, či ze dne 25. 4. 2019 č. j. 5 Azs 207/2017-36).

[33] Ze správního spisu vyplývá, že žalovaný vycházel při posuzování věci z následujících podkladů: (1) Informace Odboru azylové a migrační politiky (dále jen „OAMP“) ze dne 1. 6. 2018 Irák - Situace v zemi, politická a bezpečnostní situace, vnitřně vysídlené osoby, návraty, současný vývoj, (2) Výroční zpráva Amnesty International Irák 2017/18 ze dne 22. 2. 2018, (3) Zpráva ČTK ze dne 18. 12. 2018 Maas: Bezpečnostní situace v Iráku je zralá pro návrat uprchlíků, (4) Mezinárodní organizace pro migraci (IOM), Irák, 2018 - údaje o zemi, (5) Informace Ministerstva zahraničních věcí ČR č. j. 133066/2018-LPTP ze dne 6. 11. 2018, Irák – situace neúspěšných žadatelů o mezinárodní ochranu po návratu do vlasti, návrat do vlasti po dlouhodobém pobytu v zahraničí a (6) Informace OAMP ze dne 18. 3. 2019 Irák – situace etnických a náboženských menšin, bezpečnostní situace, návraty.

[34] Je tedy zjevné, že naprostá většina shromážděných podkladů popisuje situaci v zemi původu v roce 2018, některé pak dokonce situaci panující již v roce 2017, tj. ještě před udělením doplňkové ochrany stěžovateli. To platí zejména pro Výroční zprávu Amnesty International ze dne 22. 2. 2018. Tuto okolnost reflektoval i městský soud, který nicméně shledal, že žalovaný z uvedené zprávy ve skutečnosti nevycházel, neboť mu mohla sloužit toliko pro účely srovnání poměrů v Iráku v době udělení doplňkové ochrany stěžovateli a situace v době rozhodování o žádosti o prodloužení doplňkové ochrany. Tyto závěry městského soudu jsou však poněkud spekulativní. Pokud by měl totiž žalovaný zájem shromáždit podklady potřebné pro srovnání dřívější a pozdější situace, jevílo by se logickým, aby do spisu založil veškeré podklady, z nichž vycházel při udělení doplňkové ochrany stěžovateli, nikoliv pouze jednu z podkladových zpráv. Současně by pak bylo na místě, aby do spisu založil rovněž novější zprávy lidskoprávních organizací, vztahující se právě k období první poloviny roku 2019, či minimálně druhé poloviny roku 2018. Takto však neučinil. Z napadeného rozhodnutí tedy ve skutečnosti vůbec není zřejmé, proč žalovaný do podkladů pro vydání rozhodnutí zahrnul také zprávu Amnesty International vztahující se k situaci v roce 2017 a proč z ní následně v odůvodnění rozhodnutí nečiní žádné závěry.

[35] Nejvyšší správní soud tedy konstatuje, že žalovaný vycházel z nepřilíš aktuálních pramenů, přičemž mezi podklady rozhodnutí nezahrnul ani zprávy nezávislých zpravodajských zdrojů (Freedom House, Amnesty International, Human Rights Watch, Česká tisková kancelář či International Crisis Group), z nichž v jiných případech standardně vychází (příkladmo viz rozsudek ze dne 16. 5. 2019, č. j. 1 Azs 389/2018-38, či usnesení ze dne 7. 9. 2021, č. j. 4 Azs 81/2021-45). V případě organizace Amnesty International žalovaný do spisu založil pouze neaktuální zprávu, u níž není ani zřejmé, zda z ní vycházel, nadto se jednalo o podklad, na jehož základě žalovaný v minulosti stěžovateli doplňkovou ochranu udělil. Zbylé informační zdroje žalovaný pominul zcela,

popřípadě z nich vycházel toliko zprostředkovaně skrze podklady obsahující dílčí rešerše ze starších zpráv.

[36] Nelze přitom přehlédnout, že stěžovatel v řízení o žalobě namítal, že žalovaný si jednak počínal při hodnocení shromážděných podkladů účelově, tj. že zohlednil pouze skutečnosti svědčící v neprospěch stěžovatele, jednak také to, že existují (a dokonce již v době vydání napadeného rozhodnutí existovaly) novější zprávy o situaci v zemi původu. Městský soud se však těmito námitkami odmítl blíže zabývat a pouze uvedl, že situace v Iráku není natolik závažná, aby odůvodňovala udělení doplňkové ochrany. Takový kategorický závěr však bez dalšího neobstojí, zejména pak za situace, kdy městský soud nezohlednil obsah stěžovatelem odkazovaných podkladů.

[37] Nejvyšší správní soud nepopírá, že v řadě svých dřívějších rozhodnutí (z nichž v napadeném rozsudku vycházel i městský soud) poukázal na postupně se zlepšující bezpečnostní situaci v Iráku v souvislosti s porážkou tzv. Islámského státu. Přitom poukázal na skutečnost, že jakkoliv jsou poměry v této zemi i nadále složité, nejisté a do jisté míry nestabilní, nelze již hovořit o tzv. totálním konfliktu, který by představoval nebezpečí pro každou osobu vyskytující se na daném území (viz např. rozsudek ze dne 16. 5. 2019, č. j. 1 Azs 389/2018-38, či usnesení ze dne 6. 6. 2019, č. j. 1 Azs 46/2019-59, ze dne 26. 6. 2019, č. j. 10 Azs 135/2019-31, ze dne 4. 10. 2019, č. j. 4 Azs 299/2019-47, či několik dalších). Nejnovější judikatura však již odráží opětovné zhoršení bezpečnostní situace v Iráku (zejména v druhé polovině roku 2019) a upozorňuje na potřebu vycházet z pokud možno co nejaktuálnějších zdrojů. To tím spíše, že se jedná o tak neklidnou zemi, jakou je právě Irák (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 9. 2. 2021, č. j. 6 Azs 390/2020-25, či usnesení ze dne 3. 12. 2020, č. j. 10 Azs 327/2020-24).

[38] S ohledem na tyto skutečnosti je Nejvyšší správní soud přesvědčený, že bylo povinností městského soudu zohlednit zdroje odkazované stěžovatelem a na jejich základě vyhodnotit bezpečnostní situaci v Iráku, a to (s ohledem na nutnost respektování zásady *non-refoulement*) případně i s přihlédnutím k situaci panující až po vydání napadeného rozhodnutí. V této souvislosti kasační soud připomíná, že v případě neprodloužení doplňkové ochrany je povinností žalovaného odůvodnit změnu poměrů oproti době, v níž stěžovateli doplňkovou ochranu udělil. Je přitom otázkou, do jaké míry se tyto poměry v Iráku mohly za dobu zhruba jednoho roku změnit. Byl to právě žalovaný, kdo v roce 2018 dovodil, že situace v Iráku je kritická a stěžovateli hrozí v případě návratu do vlasti nebezpečí vážné újmy ve smyslu § 14a odst. 2 písm. c) zákona o azylu. V nynější věci je proto třeba klást zvýšený důraz na ozřejnění změn, které v mezidobí v Iráku proběhly. V této souvislosti nelze přehlédnout, že žalovaný v rozporu s tímto požadavkem opřel závěr o neprodloužení doplňkové ochrany dílem o skutečnosti, které nastaly již před samotným udělením doplňkové ochrany a jichž si také toho času musel být vědom (např. deklarovaná porážka Islámského státu v roce 2017). I tyto okolnosti vedou k pochybnostem o správnosti úvah žalovaného, proto bylo povinností městského soudu, aby ve věci provedl další dokazování a zjištění žalovaného konfrontoval se zdroji odkazovanými stěžovatelem.

[39] Konečně se Nejvyšší správní soud zabýval také tvrzením stěžovatele, že městský soud nedostatečně zohlednil jeho individuální situaci. I tuto námitku přitom považuje za důvodnou. Stěžovatel již od podání žádosti o mezinárodní ochranu v roce 2017 konzistentně tvrdil, že byl v minulosti v Iráku unesen a později se setkal i s dalším

vyhrožováním a násilím ze strany soukromých osob (střelba na dům jeho rodiny). Tyto skutečnosti jej a jeho rodinu přiměly k odjezdu ze země. Od sousedů měla později stěžovatelova manželka zjistit, že se po nich sháněli neznámí lidé a na jejich rodinném době se nachází nápis „Chceme vaši krev“. Stěžovatel vyjádřil obavy, že v případě návratu do vlasti mu hrozí nebezpečí od ozbrojených složek, které nikdo nekontroluje a nepostihuje.

[40] Městský soud se s těmito tvrzeními vypořádal pouze úsečným konstatováním, že „žalovaný však na tomto základě neshledal, že by žalobci hrozilo skutečné a bezprostřední nebezpečí vážné újmy dle ust. § 14a odst. 2 písm. c) zákona o azylu, doplňkovou ochranu pak udělil na základě skutečností spojených s probíhajícím všeobecným ozbrojeným konfliktem, nikoli z důvodu individuálních faktorů na straně žalobce. Ani v žalobě pak žalobce neuvedl žádné okolnosti spojené s jeho osobou, které by zvyšovaly riziko, že se stane terčem svévolného nerozlišujícího násilí. Zejména věrohodným a přesvědčivým způsobem neosvětlil, proč by pouhá skutečnost, že měl v minulosti v Iráku jako člen Irácké obchodní komory významné postavení, měla zvyšovat pravděpodobnost, že v případě návratu bude vystaven násilí ze strany ozbrojených skupin; jedná se o pouhé spekulace.“

[41] Takové hodnocení městského soudu je však zcela nedostatečné. Předně nelze přehlédnout, že žalovaný se i v původním rozhodnutí o udělení doplňkové ochrany s tvrzeními stěžovatele vypořádal poněkud nepřesvědčivě, když toliko shledal, že stěžovatel z důvodu vyhrožování soukromými osobami nevyhledal pomoc vnitrostátních orgánů. Je však otázkou, jakou ochranu tyto orgány mohly stěžovateli poskytnout v době, kdy i podle žalovaného se země nacházela ve stavu totálního konfliktu. V napadeném rozhodnutí o neprodloužení doplňkové ochrany pak žalovaný žádnou novou argumentaci nepředestřel a pouze odkázal na své dřívější závěry.

[42] Nejvyšší správní soud připomíná, že podmínkou pro udělení doplňkové ochrany podle § 14a odst. 2 písm. c) zákona o azylu není skutečnost, že v zemi původu žadatele probíhá tzv. totální konflikt. Nebezpečí vážné újmy ve smyslu citovaného ustanovení totiž může zakládat i méně závažný ozbrojený konflikt, pokud je žadatel schopen prokázat dostatečnou míru individualizace, a to například tím, že prokáže, (1) že již utrpěl vážnou újmu nebo byl vystaven přímým hrozbám způsobení vážné újmy, (2) že ozbrojený konflikt probíhá právě v tom regionu jeho země původu, ve kterém skutečně pobýval, a že nemůže nalézt účinnou ochranu v jiné části země, či (3) že jsou u něj dány jiné faktory (ať už osobní, rodinné či jiné), které zvyšují riziko, že terčem svévolného (nerozlišujícího) násilí bude právě on (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 13. 3. 2009 č. j. 5 Azs 28/2008-68, č. 1840/2009 Sb. NSS).

[43] Stěžovatel v průběhu správního řízení i v řízení o žalobě poukazoval na to, že právě v jeho případě existují individuální okolnosti, pro něž je nestabilní bezpečnostní situací v Iráku ohrožen podstatně více než jiný „běžný“ civilista. Současně uvedl, že s ohledem na přetrvávající chaos v zemi původu nelze očekávat, že by mu byly státní orgány schopny poskytnout ochranu. Těmito tvrzeními stěžovatele se městský soud žádným způsobem nezabýval a odmítl je s tím, že se jedná o pouhé spekulace. Zcela však přehlédl, že stěžovatel se již dle svých tvrzení v Iráku s násilím setkal. Věrohodnost jeho tvrzení přitom žalovaný ani městský soud nezpochybnili. Nejvyšší správní soud pro úplnost odkazuje na čl. 4 odst. 4 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/95/EU ze dne 13. prosince 2011, o normách, které musí splňovat státní příslušníci třetích zemí nebo osoby bez státní příslušnosti, aby mohli požívat mezinárodní ochrany, o jednotném statusu pro uprchlíky

nebo osoby, které mají nárok na doplňkovou ochranu, a o obsahu poskytnuté ochrany (dále jen „kvalifikační směrnice“), podle něhož „[s]kutečnost, že žadatel již byl pronásledován nebo utrpěl vážnou újmu nebo byl vystaven přímým hrozbám pronásledování nebo způsobení vážné újmy, je závažným ukazatelem odůvodněnosti obav žadatele z pronásledování nebo reálného nebezpečí utrpení vážné újmy, neexistují-li závažné důvody domnívat se, že pronásledování nebo způsobení vážné újmy se již nebude opakovat.“ Pokud tedy v projednávané věci nevznikly pochybnosti o tom, že tvrzení stěžovatele o dřívějších problémech v zemi původu jsou pravdivé, stěží si lze vystačit s konstatováním, že obavy z návratu do vlasti jsou založeny na čirých spekulacích. Uvedený dílčí závěr proto považuje Nejvyšší správní soud za nepřezkoumatelný pro nedostatek důvodů.

[44] Kasační soud tedy shrnuje, že městský soud pochybil, neboť jednak nezohlednil argumentaci stěžovatele obsaženou v replice, a dále pak náležitě neposoudil, zda v Iráku došlo (od první poloviny roku 2018) k takové změně poměrů, že stěžovateli již nehrozí nebezpečí vážné újmy ve smyslu § 14a odst. 2 písm. c) zákona o azylu. Skutečnosti o zemi původu nadto soud nezhodnotil v kontextu azylového příběhu stěžovatele a nezabýval se tím, zdali jeho individuální situace neodůvodňuje prodloužení doplňkové ochrany i v případě zlepšení poměrů v Iráku a zda lze očekávat, že se stěžovatel domůže vnitrostátní ochrany v případě hrozby újmy ze strany nestátních subjektů. V dalším řízení bude proto na městském soudu, aby všechny tyto nedostatky odstranil a situaci stěžovatele komplexně vyhodnotil.

[45] Pro úplnost Nejvyšší správní soud připojuje poznámku k námitce stěžovatele, že v průběhu řízení o žalobě došlo ke změně v osobě rozhodujícího soudkyně. Jakkoliv by bylo vhodnější, aby byl stěžovatel o této skutečnosti vyrozuměn (včetně poskytnutí opětovného poučení o možnosti namítat podjatost), z tvrzení stěžovatele nic nenásvědčuje tomu, že by byl v důsledku uvedeného postupu jakkoliv krácen na svých právech. Stěžovatel pouze v teoretické rovině namítá, že neměl možnost vznést námitku podjatosti, netvrdí však, že by jakékoliv důvody podjatosti existovaly. Stejně tak netvrdí, že by byl odňat svému zákonnému soudci, či že by mu v důsledku změny rozvrhu práce vznikla jakákoliv jiná skutečná újma. Stěžovatel přitom byl vyrozuměn o možnosti nahlédnout do rozvrhu práce a sledovat jeho případné změny na internetových stránkách www.justice.cz. Uvedenou námitku proto soud shledal nedůvodnou.

IV. Závěr a náklady řízení

[46] Nejvyšší správní soud považuje kasační stížnost za důvodnou, proto rozsudek městského soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení (§ 110 odst. 1 věta první, část věty před středníkem s. ř. s.). V něm bude soud vázán právním názorem vysloveným v tomto rozsudku (§ 110 odst. 4 s. ř. s.).

[47] V dalším řízení rozhodne městský soud též o náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti (§ 110 odst. 3 s. ř. s.).

Poučení: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 20. září 2021

JUDr. Ivo Pospíšil

předseda senátu